

מנה בדרך

לע"נ מרת יוכבד קולדצקי
בת רבי זליג ליב ע"ה
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 106 פרשת בא תשפ"ב

מגילה כח-לב מו"ק ב-ג

בישובם אך בחורבנם מניחים אותם שיעלו בהם עשבים, ולא יתלוש מפני עגמת נפש, ולכאורה ת"ק לא דיבר על עשבים, אלא יש להוסיף שמכבדים ומרביצים אותם כדי שלא יעלו בהם עשבים, ור' יהודה אומר שזה רק בישובם אך בחורבנם מניחים שיעלו, ואם עלו לא יתלוש מפני עגמת נפש.

ר' אסי אומר שבתאי כנסת של בבל עשויים על תנאי ובכ"ז לא נוהגים בהם קלות ראש דהיינו חשבונות, ורב אסי אמר שביהכנ"ס שמחשבים בו חשבונות מלינים בו את המת ומשמע שזה חובה, אלא הכוונה שבסוף ילינו בו מת מצוה.

רבא אומר שחכמים ותלמידיהם מותרים בביהמ"ד שהוא נקרא בית רבנן, והיינו כביתם ממש.

לא נכנסים מפני חמה וגשמים, כמו שרבינא ורב אדא בר מתנה עמדו ושאלו שאלות לרבא, וירד עליהם גשם בכח ונכנסו לביהכנ"ס, ואמרו שלא נכנסו מפני המטר אלא שצריך צלילות ללימוד כיום רוח צפונית ללא גשם, רב אחא בן רבא אמר לרב אשי שאם צריך לקרוא לאדם בתוך ביהכנ"ס אם הוא ת"ח יאמר הלכה, ואם הוא תנא ישנה משנה, ואם הוא קורא יאמר פסוק, ואם לא, יאמר לקטן שיגיד לו פסוק, ואם לא, ישהה קצת ויקום.

רב חסדא הראה שהספד של רבים הוא הספד שנמצא בו רב ששת, ורב ששת הראה שזה הספד שעומד בו רב חסדא, ופרם הספיד את כלתו בביהכנ"ס ואמר שזה כבוד המת וכבודו, ובאו כל הציבור, ר' זירא הספיד תלמיד אחד בביהכנ"ס אמר שזה כבודו וכבוד המת ובאו כל הציבור, ר"ל הספיד תלמיד אחד שהיה מצוי בא"י והיה שונה הלכות בכ"ד שורות, ואמר אוי שחסרה א"י אדם גדול, אדם אחד היה שונה הלכות ספרא וספרי ותוספתא ונפטר, ואמרו לר"נ להספידו, ואמר ר"נ איך אומר אוי לסל מלא ספרים שהלך, ויש להתבונן מה ההבדל בין התקיפים של א"י לחסידי בבל.

שנינו באבות דאשתמש בתגא חלף ומבאר ר"ל שזה המשתמש במי ששונה הלכות, ועולא אמר שעדיף להשתמש במי שלמד ד' סדרים ולא במי שמלמד ד' סדרים, שר"ל הלך בדרך והגיע לשלולית מים ובא אדם והעבירו על כתיפיו, ושאל אותו האם קראת תורה, אמר לו כן, שאל אותו אם שנה ואמר לו ששנה ד' סדרים, אמר ר"ל פסלת לך ד' הרים ואתה טוען אותי על כתפך, זרוק אותי למים, ואמר נוח לי לשמש אותך, אמר ר"ל למד ממני דבר אחד שר' זירא אמר שכנות ישראל החמירו על עצמם שאפילו יראו טיפת דם כחרדל יושבות עליו ז' נקיים.

אליהו שנה לתנא שהשונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב, שנאמר **הליכות עולם לו** ויש לקרוא הלכות.

דף כט מבטלים לימוד עבור היוצאת מת והכנסת כלה, ואמרו שר' יהודה בר' אלעאי ביטל ת"ת להוצאת מת והכנסת כלה וכל זה כשאין שם כל צרכו ואם יש שם כל צרכו לא מבטלים, וכל צרכו אמרו בשם רב שזה י"ב אלף איש ועוד ו' אלפים תוקעי שופרות, ויש אומרים שהם י"ב אלף ומתוכם ו' אלפי תוקעי שופרות, ואביי אומר שזה כמו שחוצצים אנשים ממקום ששמו אבולא עד הסכר, ורב ששת אומר שכמו שניתנה התורה בס' ריבוא כך בנטילתה בלויית המת, וזה דוקא במי שקרא ושנה, אך מי שמלמד אין לו שיעור.

רשב"י אומר שחביבים ישראל לפני הקב"ה שכל מקום שגלו השכינה עמם, שכתוב **הנגלה נגלתי לבית אביך בהיותם במצרים**, וכשגלו לבבל השכינה עמם שכתוב **למענכם שולחתי בבלה**, ועתידיים להגאל עם השכינה שכתוב **ושב ה' אלוקיך את שבותך** ולא כתוב **והשיב** אלא **ושב** כפשוטו שהקב"ה שב עמם מבין הגלויות, בבבל שורה השכינה בביהכנ"ס בהוצל, וכן בביהכנ"ס שחרב ונבנה בנהרדעא, ולא בב' המקומות יחד אלא לעתים כאן ולעתים כאן, ואביי אמר שיבא לי שכר שאני מתרחק רק פרסה ואני מתפלל שם, אביי של שמואל ולוי ישבו בביכנ"ס שחרב ונבנה בנהרדעא וכשבאה השכינה שמעו קול ריגשה ויצאו, ורב ששת ישב שם ושמע שבאה השכינה ולא יצא ובאו מלאכי השרת

דף כח ר"א בן שמוע אמר שהוא לא בירך לפני כהן, והוא לא אכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה, שר' יוחנן אמר שאסור לאכלה, ור' יצחק אמר שהאוכל מבהמה ללא שהורמו מתנותיה הוא כאוכל טבלים, ואין הלכה כמותו, ולכאורה משמע שזה מעלה לא לברך לפני כהן, אך ר' יוחנן אמר שת"ח שבירך כהן עם הארץ לפניו אפילו הוא כהן גדול, הת"ח חייב מיתה, שכתוב **וכל משנאי אהבו מוות** ויש לקרוא וכל משנאי, וצ"ל שר' פרידא דיבר בכהן ששזה אליו.

תלמידי ר' נחוניא בן הקנה שאלוהו בזכות מה האריך ימים, אמר להם מעולם לא התכבדתי בקלון חבירי, ולא עלתה על מיטתי קללת חבירי, ותרן הייתי בממוני, מתכבד בקלון חבירי זה כמו המקרה שרב הונא נשא מעדר על כתפו ור' חנא בר חנילאי לקחו ממנו, אמר לו רב הונא אם רגיל אתה לישא כך במקומך קח, ואם לא איני רוצה להתכבד בזלזול כך, ולא עלתה קללת חבירי על מיטתי כמו שמר זוטרא אמר כשעלה על מיטתו, אני מוחל לכל מי שציער אותי, ותרן בממונו כמו שאמרו על איוב שהיה ותרן בממונו שהניח לחנוני ממונו.

ר"ע שאל את ר' נחוניא הגדול בזכות מה האריך ימים, ובאו עבדי ר' נחוניא ורצו להכותו, הלך וישב על ראש הדקל, ושאל, רבי אם נאמר בתמיד **כבש** מדוע כתוב **אחד**, והבין שהוא ת"ח ואמר להם ר' נחוניא לעזבו, ואמר לו שאחד הכוונה מיוחד בעדרו, ואמר ר' נחוניא מעולם לא קבלתי מתנות ולא עמדתי על מדותי, והייתי ותרן בממוני, לא קבל מתנות כמו שכשלו לר"א מתנות מבית הנשיא לא רצה לקבלם, וגם כשהזמינוהו לא הלך, אמר להם לא נוח לכם שאחיה שכתוב **שונא מתנות יחיה**, ר' זירא לא היה מקבל מתנות מבית הנשיא אך כשהזמינוהו הלך, ואמר שהם מתכבדים בו, לא עמדתי על מדותי כמו שאמר רבא שהמעביר על מדותיו מעבירים לו על כל פשעיו, **שכתוב נושא עוון ועובר על פשע**, שה' נושא עוון למי שעובר על פשע.

רבי שאל את ר' יהושע בן קרחה בזכות מה האריך ימים, אמר לו וכי קצת בחיי, אמר רבי שזה תורה ואני צריך ללמוד, אמר ר' יהושע מעולם לא הסתכלתי בדמות אדם רשע שר' יוחנן אומר שאסור להסתכל בצלם אדם רשע, שנאמר **לולא פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך**, ור"א אומר שענינו כהות שכתוב **ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות כיון שהסתכל בדמות עשו**, ולכאורה כהו עיני מקללתו של אבימלך, כמו שאמר ר' יצחק שאין לזלזל בקללת הדיוט שאבימלך אמר לשרה **הנה הוא לך כסות עינים** ויש לקרוא כסיות עינים, וזה התקיים בבנה, ויש לומר ששני הדברים גרמו ליצחק, ורבא למד מהפסוק **שאת פני רשע לא טוב**, וכשנפטר ר' יהושע אמר לו רבי, ברכני, אמר ר' יהושע יה"ר שתגיע לחצי ימי, שאל אותו מדוע לא לכל ימך, אמר לו וכי הבאים אחריך ירעו בהמה.

אבוה בר איהי ומנימין בר איהי א' מהם אמר יבא לי שכר שלא הסתכלתי בדמות כותי, והשני אמר יבא לי שכר שלא עשיתי שותפות עם כותי.

תלמידי ר' זירא שאלוהו בזכות מה האריך ימים, אמר להם מעולם לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי לפני מי שגדול ממני, ולא הרהרתי במבואות מטונפות, ולא הלכתי ד' אמות ללא תורה ותפילין, ולא ישנתי שינת קבע או עראי בביהמ"ד, ולא ששתי בתקלת חבירי ולא קראתי לחבירי בכינוי, או אפילו איך שכינוהו משפחתו.

משנה עוד אמר ר' יהודה שביהכנ"ס שחרב לא מספידים בתוכו ולא מפשילין בתוכו חבלים ולא פורשים בתוכו מצודות, ולא שוטחים פירות על גגו, ולא עושים בו קפנדריא שכתוב **והשימותי את מקדשיכם** שקדושתם אף כשהן שוממין. **גמרא** לא נוהגים קלות ראש בביהכנ"ס, לא אוכלים ושותים בהם, **עמוד ב** ולא מתקשטים בהם ולא מטיילים בהם, ולא נכנסים אליהם מפני החמה והגשמים, ולא מספידים בהם הספד של יחיד, אך קורים ושונים בהם ומספידים הספד של רבים, ור' יהודה אומר שזה רק

להפחידו אמר, רבש"ע עלוב ושאינו עלוב מי נדחה מפני מי, אמר הקב"ה שיעזבוהו.

ר' יצחק דרש בפסוק **ואהי להם למקדש מעט** שזה ביכנו"ס ובתי מדרשות שבבבל, ור"א אמר שזה ביתו של רבינו בבבל, ור"א דרש בפסוק **ה' מעון אתה היית לנו** שזה בתיכנו"ס ובתי מדרשות שבבבל, אביי אמר שמתחילה היה לומד בביתו ומתפלל בביכנו"ס, ואחר ששמע שדוד אמר **ה' אהבתי מעון ביתך**, היה גם לומד בביכנו"ס.

ר"א הקפר אומר שעתידיים בתיכנו"ס ובתי מדרשות שבבבל להקבע בא"י, שכתוב **כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא**, ואם הרים אלו שבאו למתן תורה ללמוד תורה נקבעו בא"י, ק"ו שבתכנו"ס ובתי מדרשות שקוראים ומרכיצים בהם תורה שיקבעו בא"י.

בר קפרא דרש בפסוק **למה תרצדון הרים גבנונים**, שיצאה בת קול למה תרצו דין עם סיני הרי כולכם בעלי מומין לעומתו שכתוב **כאן גבנונים** וכתוב במומי כהן **או גבן או דק**, ואמר רב אשי שמכאן רואים שהמתגאה הוא בעל מום.

קפנדריא אומר רבא שזה כשמה, והיינו ר"ת כמי שאומר עד שאקיף שורות בתים אכנס כאן, ור' אבהו אומר שאם היה השביל מעבר קודם שבנו את ביהכנו"ס מותר לעבור שם, ור"נ בר יצחק אומר שהנכנס לא ע"מ לעשות קפנדריא מותר לצאת מצד אחר, ור' חלבו אמר בשם רב הונא שהנכנס לביהכנו"ס להתפלל מותר לעשותו קפנדריא, שכתוב **ובכא עם הארץ לפני ה' במועדים הבא דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער נגב**.

שנינו במשנה שלא יתלוש עשבים, ובברייתא כתוב שלא יתלוש להאכיל, אך תולש להניח ולפ"ז המשנה דיברה בתולש להאכיל. **אין לנהוג קלות ראש** בבית הקברות, לא ירעו שם בהמה ולא יוליכו בו אמת המים, ולא ילקטו שם עשבים ואם ליקט שורפן במקומן מפני כבוד המתים, וזה לא שייך לשריפת העשבים, אלא זה הולך על הרישא שזה סיבה שלא ינהגו שם קלות ראש.

משנה אם חל ר"ח אדר בשבת קוראים פרשת שקלים, ואם הוא חל באמצע השבוע קוראים פרשת שקלים בשבת לפניו, ובשבת אח"כ מפסיקים, בשבת שניה קוראים זכור, בשלישית פרשת פרה, וברביעית פרשת החודש, ואח"כ חוזרים לסדר הרגיל, ולכל מפסיקים בר"ח בחנוכה ופורים ותעניות ומעמדות ויוה"כ.

גמרא שנינו בשקלים בא' באדר משמיעים על השקלים, **עמוד ב** ועל הכלאים, על כלאים שזה זמן שהתבואה יוצאת, ועל שקלים, כמו שאמר רב טבי שר' יאשיה למד מהפסוק **זאת עולת חדש בחדשו** שיש לחדש ולהביא קרבן מתרומה חדשה, וכיון שבניסן צריך להקריב מהחדש לכן יש להקדים מר"ח אדר כדי שביאו שקלים, ולכאורה לדעת רשב"ג מספיק ב' שבתות ששנינו בברייתא שלת"ק שואלים בהלכות הפסח ל' יום קודם, ולרשב"ג ב' שבתות, ויש לומר שגם לרשב"ג קוראים בר"ח ששנינו שבט"ו יושבים שולחנות במדינה ובכ"ה יושבים במקדש, לכן קוראים ב' שבתות קודם, לרב קוראים בשקלים פרשת תמיד את **קרבני לחמי**, ולשמואל פרשת כי תשא, ולפ"ז רק לשמואל מובן מדוע נקרא שקלים, אך בפרשת תמיד לא כתוב שקלים, ויש לומר כדברי רב טבי שמשם למדו דין הבאת שקלים מהחדש, ולרב טבי קשה לדברי שמואל שלא כתוב קרבנות בכי תשא אלא רק שקלים לאדנים, כמו שאמר רב יוסף שיש ג' תרומות, של מזבח למזבח, של אדנים לאדנים, ושל בדיק הבית לבדיק הבית, ולשמואל מובן שר"ח אדר שונה מכל ר"ח אך לרב אינו שונה משאר ר"ח, ויש לומר שבכל ר"ח קוראים ו' מפרשת השבוע והשביעי ר"ח אך בר"ח אדר כולם קוראים בשל ר"ח, וזה מובן למ"ד שאחר אדר חוזר לסדר הפרשיות שלא קראו בפרשת השבוע, אך אם נאמר שחוזר רק להפטרות שאת הד' פרשיות קראו רק למפטיר, וקוראים את פרשת השבוע, א"כ לרב אין הבדל בין אדר לשאר חדשים, ויש לומר שכל ר"ח קוראים ששה בפרשת השבוע והשביעי בשל ר"ח, ובאדר קוראים ג' בפרשת השבוע וד' בשל ר"ח, וישנה ברייתא שר"ח אדר שחל בשבת קוראים בפרשת שקלים ומפטירים ביהודיע הכהן, ולשמואל זה מובן שזה אותו ענין שכתוב **כסף נפשות ערכו**, אך לרב אינו דומה, ויש לומר כדברי רב טבי שכתוב בר"ח שקלים, וישנה ברייתא שאם חל שקלים בפרשה הסמוכה לה מלפניה או מלאחריה קוראים וכופלים אותה, ואכן כי תשא קוראים קרוב

לר"ח אדר, אך פרשת קרבנות לא קרובה כלל לאדר, ויש לומר שזה יכול להזדמן לבני א"י שסיימו את התורה בג' שנים ויש ברייתא מפורשת כשמואל שר"ח אדר שחל בשבת קוראים כי תשא ומפטירים ביהודיע הכהן,

ר' יצחק נפחא אומר שאם חל ר"ח אדר בשבת מוציאים ג' ס"ת, בראשון קוראים פרשת השבוע, ובשני ר"ח, והג' כי תשא, וכן ר"ח טבת שחל בשבת בא' קוראים פרשת השבוע ובב' ר"ח ובג' חנוכה, והחידוש הוא שבר"ח אדר הוא סוכר כשמואל, שלרב מספיק ב' ספרי תורה אך לא היה צריך לפרט גם בר"ח טבת, ויש לומר שלמדנו את טבת מאדר,

ר' יצחק אומר שר"ח טבת שחל בחול קוראים ג' בשל ר"ח וא' בשל חנוכה, ורב דימי מחיפה אומר שקוראים ג' בשל חנוכה וא' בשל ר"ח, ור' מני אומר שמסתבר כר' יצחק שהרי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, ור' אבין אומר שמסתבר כר' דימי שהרי מי גרם לעולה הרביעי ר"ח, ולכן הרביעי קורא בשל ר"ח, ורב יוסף סובר שלא משגיחים בר"ח לעיקר, ורבה סובר שלא משגיחים בשל חנוכה, ולהלכה ר"ח עיקר.

לר' יצחק אם חל שקלים בפרשת תצוה קוראים ו' בתצוה והשביעי קורא כי תשא עד ועשית,

דף ל ומקשה אביי הרי זה לא ניכר ויחשבו שהקריאה של תצוה נגמרה שם, ואביי אומר שששה קוראים מתצוה עד ועשית, והשביעי חוזר מכי תשא עד ועשית, ולאביי מובן מה ששנינו בברייתא שאם חל להיות בפרשה הסמוכה קוראים וכופלים אותה, אך לר' יצחק לא כפלו אותה, ור' יצחק יבאר שגם לאביי לא מובן מה שייך לאחריה, אלא ודאי הכוונה כופלה בשבתות.

לר' יצחק אם חל שקלים בכי תשא קוראים ששה מועשית עד ויקהל, והאחרון קורא מכי תשא עד ועשית, ואביי מקשה שיאמרו שהוא קורא למפרע, ואביי מבאר שו' קוראים עד ויקהל, והאחרון חוזר לקרוא מכי תשא עד ועשית, וכתוב כך בברייתא שאם חל בכי תשא קוראים אותה וכופלים אותה.

אם חל ר"ח אדר בערב שבת לרב מקדימים פרשת שקלים ולשמואל מאחרים, ורב סובר שאם יקראו אח"כ א"כ יש פחות מב' שבועות לשולחנות, ושמואל אומר שכיון שחל בערב שבת א"כ גם ט"ו חל בערב שבת ולא יעמידו את השולחנות עד יום א', ולכאורה יש לדייק בלשון המשנה חל להיות בתוך השבת מקדימים, א"כ גם כשחל בערב שבת זה נקרא תוכה, ויש לדחות שתוכה ממש, וישנה ברייתא איזהו שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר בתוכה, ומשמע אף ערב שבת, ושמואל יבאר שהכוונה שחל ר"ח בשבת עצמה, וכן שנה תנא אצל שמואל, ונחלקו בזה תנאים שר' יהודה הנשיא אומר שמסרגים לשבתות, ור"ש בן אלעזר אומר לא מסרגים וכ"ז כשחל בערב שבת אך כשחל בתוך השבת מקדים וקורא משבת שעברה אף שהוא שבט.

לרב, אם חל פורים בערב שבת קוראים זכור שבת לפניו, ולשמואל קוראים בשבת שאחריו, אם חל פורים בשבת, לרב הונא, בין לרב בין לשמואל לא מקדימים, ולר"נ נחלקו גם בזה, וכן אמר רב אבא בשם רב שאם חל פורים בשבת מקדים לקרוא זכור בשבת לפניו.

בשבת שלישית של אדר קורא פרשת פרה אדומה, ושבת שלישית היא הסמוכה אחר פורים, ור' חמא בר חנינא אמר שקוראים אותה בשבת הסמוכה לר"ח ניסן, והוא דיבר כשחל ר"ח ניסן בשבת שאז קורא פרה בשבת שקודם ר"ח, ובר"ח קורא פרשת החודש.

שנו בברייתא שאם חל ר"ח אדר בשבת קורא כי תשא, ומפטירים ביהודיע ושבת ראשונה היא שחל ר"ח בתוכה ואף בערב שבת, ובשבת שניה קוראים זכור ומפטירים **פקדתי**, ושבת זו היא שחל פורים בתוכה ואף בערב שבת, ובשלישית פרה ומפטירים **וזרקתי עליכם**, ושבת זו היא סמוכה לפורים אחריו, ושבת רביעית היא פרשת החודש **הזה לכם** ומפטירים **כה אמר ה' אלוקים בראשון באחד לחודש עמוד ב** ושבת זו היא שחל ר"ח ניסן בתוכה ואפילו בערב שבת.

בשבת חמישית חוזרים לכסדרם, לר' אמי חוזרים לסדר פרשיות, ולר' ירמיה לסדר ההפטרות, ואביי הוכיח מדברי המשנה לכל מפסיקים לר"ח חנוכה ופורים ותעניות ומעמדות ויוה"כ, ולר' אמי מובן שיש פרשה בחול, אך אם זה נ"מ רק להפטרה מה זה שייך לחול שאין בו הפטרה, ור' ירמיה יבאר שכל אחד לפי ענינו, אך

לכאורה בתעניות לא נצטרך להפסיק אלא יקראו בפרשת היום בבוקר, ובמנחה יקראו של תענית, ולכאורה מוכח כדברי רב הונא שאומר שהכינוס לתענית הוא מהבוקר, ואמר אביי שמהבוקר עד חצי היום מעיינים בעניני העיר ומחצות עד הערב קוראים ומפטירים, ורביע היום מבקשים רחמים, שכתוב ויקראו בספר תורת אלוקיהם רביעית היום ורביעית היום מתוודים ומשתחוים, ואין לומר שבבוקר יקראו ויבקשו רחמים, כי כתוב ואלי יאספו כל חרד בדברי אלוקי ישראל על מעל הגולה ואני יושב משומם עד למנחת הערב, וכתוב ובמנחת הערב קמתי מתענית.

משנה בפסח קוראים בפרשת מועדות בויקרא, ובעצרת קוראים שבעה שבועות, ובראש השנה ובחודש השביעי באחד לחודש, וביה"כ אחרי מות, ובי"ט ראשון של סוכות קוראים בפרשת מועדות בויקרא, ובשאר ימי החג קוראים בקרבנות החג, בחנוכה קוראים בנשיאים, ובפורים ויבא עמלק, בר"ח, ובראשי חדשיכם, ובמעמדות במעשה בראשית, ובתעניות ברכות וקללות

דף לא לא מפסיקים בקללות אלא אחד קורא את כולם, בב' וה' ובשבת במנחה קוראים כסדרן וזה לא עולה מהחשבון שכתוב וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל שמצוה לקרוא כל אחד בזמנו. גמרא בפסח קוראים בפרשת מועדות ומפטירים בפסח גלגל, ובי"ט שני מפטירים בפסח יאשיהו, ובשאר ימי הפסח מלקט וקורא מעניני פסח, ורב פפא אומר שהסימן הוא מאפ"ו, משכו, אם כסף, פסל, וידבר של פסח שני, בי"ט אחרון של פסח קוראים בשלח ומפטירים ויאמר דוד, ובי"ט שני קוראים כל הבכור, ומפטירים עוד היום בנוב, ואביי אומר שהיום קוראים כמו הסימן: משך, תורא, קדש, בכספא, פסל, במדברא, שלח, בוכרא, בעצרת קוראים שבעה שבועות ומפטירים בחבקוק, ולאחרים קוראים בחדש השלישי ומפטירים במרכבה, ובי"ט שני, בראשון קוראים בחדש השלישי, ובשני שבעה שבועות, בראש השנה קוראים בחדש השביעי ומפטירים הבן יקר לי אפרים, ויש אומרים שקוראים וה' פקד את שרה ומפטירים בחנה, ובזמנינו נוהגים ביום הראשון כיש אומרים, וביום השני קוראים והאלוקים נסה את אברהם, ומפטירים הבן יקר, ביה"כ קוראים אחרי מות ומפטירים כה אמר רם ונישא ובמנחה קוראים בעריות, ומפטירים בספר יונה.

ר' יוחנן אומר שכל מקום שמוצאים את גבורת הקב"ה מוצאים שם ענותנותו, וזה כתוב בתורה בנביאים ובכתובים, בתורה נאמר כי ה' אלוקיכם הוא אלוקי האלקים ואדוני האדונים, ואח"כ כתוב עושה משפט יתום ואלמנה, ובנביאים כתוב כה אמר רם ונישא שוכן עד וקדוש שמו וכתוב אח"כ ואת דכא ושפל רוח, ובכתובים כתוב, סולו לרוכב בערבות בקה שמו, ואח"כ כתוב אבי יתומים ודיין אלמנות.

בי"ט ראשון של חג קוראים בפרשת מועדות בויקרא, ומפטירים הנה יום בא לה', ובי"ט שני קוראים שוב ומפטירים ויקהל אל המלך שלמה, ובשאר ימי החג קוראים בקרבנות החג ובי"ט אחרון קוראים כל הבכור מצות וחוקים ובכור, ומפטירים ויהי ככלות שלמה, ולמחרת קוראים וזאת הברכה ומפטירים ויעמד שלמה. רב הונא אומר בשם רב שבשבת חוה"מ פסח וסוכות קוראים פרשת ראה אתה, ובפסח מפטירים העצמות היבשות, ובסוכות מפטירים ביום בא גוג, ובחנוכה קוראים בנשיאים ומפטירים בנרות של זכריה, ואם יש ב' שבתות, בראשונה מפטירים בנרות של זכריה, ובשניה בנרות שלמה, ובפורים קוראים ויבא עמלק, בר"ח ובראשי חדשיכם, וכשחל בשבת מפטירים והיה מדי חדש בחדשו, ואם חל ביום א' מפטירים מאתמול ויאמר לו יהונתן מחר חדש. עמוד ב רב הונא אומר שאם חל ר"ח אב בשבת מפטירים חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח, ואמר הקב"ה שלא די שישאל חוטאים אלא מטריחים אותי לדעת איזה גזירה קשה אביא עליהם, בט' באב, לרב מפטירים איכה היתה לזונה, ולאחרים הקריאה היא, ואם לא תשמעו לי, ולר' נתן בר יוסף קוראים עד אנה ינאצוני העם הזה, ויש אומרים עד מתי לעדה הרעה הזאת, ואביי אומר שנהגו לקרוא כי תוליד בנים ובני בנים, וההפטרה היא אסוף אסיפם.

ר' אמי אומר שקוראים במעמדות במעשה בראשית, שלולא מעמדות לא מתקיימים שמים וארץ שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, וכתוב ויאמר ה' אלוקים במה אדע כי אירשנה, ואמר אברהם לפני ה' שמא כשיחטאו ישראל לפניך תעשה להם כדור המבול וכדור הפלגה, אמר ה' שלא, אמר

אברהם במה אדע אמר הקב"ה קחה לי עגלה משולשת, אמר אברהם שזה בזמן ביהמ"ק, ואחר חורבן מה יהא עליהם, אמר הקב"ה תקנתי להם סדר קרבנות שכשיקראו בהם יחשב להם כאילו הקריבו קרבן, ואני מוחל להם על כל עוונותיהם.

ר' חייא בר גמדיא אומר בשם רב אסי שלא מפסיקים בקללות, שכתוב מוסר ה' בני אל תמאס, ור"ל אומר שלא אומרים ברכה על פורענות ומתחיל בפסוק שלפניהם ומסיים בפסוק שלאחריהם, ואביי אומר שזה דוקא בקללות של בחוקותי, אך בקללות של כי תבא יכול להפסיק, וההבדל הוא שהקללות של בחוקותי כתובות בלשון רבים, ומשה אמרם מפי הגבורה, אך של כי תבא כתובות בלשון יחיד, ומשה אמרם מפי עצמו, לוי בן בוטי קרא לפני רב הונא את הארורים וגמגם בהם אמר לו אם נפשו קצה בהם, תפסיק, כיון שרק בקללות של ויקרא אסור להפסיק, אך בשל משנה תורה מותר להפסיק.

ר"ש בן אלעזר אומר שעזרא תיקן שיקראו קללות של ויקרא קודם עצרת, ושל משנה תורה קודם ראש השנה, ור"ל אומר שהטעם הוא שתכלה שנה וקללותיה, אך לכאורה זה שייך בר"ה, ולא לעצרת, ויש לומר שגם עצרת הוא ר"ה, שנידונין בה על פירות האילן.

ר"ש בן אלעזר אומר שאם יאמרו לך זקנים לסתור וילדים לבנות סתור, שסתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה, והסימן לכך הוא, רחבעם בן שלמה.

לר"מ, מקום שמפסיקים בשבת בשחרית שם יקראו בשבת במנחה, ובמקום שהפסיקו במנחה ממשיכים ביום ב', ובמקום שהפסיקו ביום ב' ימשיכו ביום ה', ובמקום שהפסיקו ביום ה' יקראו בשבת, ולר' יהודה במקום שהפסיקו בשחרית בשבת, שם קוראים במנחה וביום ב' וה' ובשבת הבאה, וכן פסק רב זירא, והוא לא אמר הלכה כר' יהודה בגלל שיש שהפכו את דברי ר"מ ור' יהודה.

דף לב לר"מ, הקורא פותח ורואה וגולל ומברך וקורא, ולר' יהודה פותח ורואה ואינו גולל ומברך וקורא, וטעמו של ר"מ כדברי עולא שאומר שהקורא בתורה לא יסייע למתרגם שלא יאמרו שהתרגום כתוב בתורה, א"כ גם בברכות יגלול כשמברך שלא יאמרו שהברכות כתובות בתורה, ור' יהודה סובר שבתרגום ניתן לטעות אך בברכות לא ניתן לטעות, ור' זירא אומר בשם רב מתנה להלכה שפותח ורואה ומברך וקורא, והוא לא אמר שהלכה כר' יהודה, כי יש שהפכו את דברי ר"מ ור' יהודה.

ר' זירא אומר בשם רב מתנה שאין קדושה בלוחות ובימות. ר' שפטיה אומר בשם ר' יוחנן שבגלילת ס"ת יש להעמידו על התפר, וגוללו מבחוץ ולא מבפנים, וכשמהדקו מהדק מבפנים ולא מבחוץ, עוד אמר ר' שפטיה בשם ר' יוחנן שעשרה שקראו בס"ת, הגדול שבהם גולל והגולל נוטל שכר כולם, וכן אמר ריב"ל שהגולל קיבל שכר כולם, ולכאורה מדוע יקח שכרם, אלא הכוונה שיקבל שכר כנגד כולם.

עוד אמר ר' שפטיה בשם ר' יוחנן שמשתמשים בבת קול, ולומדים זאת מהפסוק ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר, ובעיר הבת קול נשמעת כקול אדם, ובמדבר כקול אשה, ודוקא כשהקול חוזר פעמיים על הן או על לאו.

עוד אמר ר' שפטיה בשם ר' יוחנן שהקורא בלי נעימה ושונה בלי זמרה נאמר עליו וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים וגו' והקשה אביי וכי בגלל שאינו יודע להנעים קולו קוראים עליו ומשפטים לא יחיו בהם, אלא יש לבאר את הפסוק כרב משרשיא שאמר שאם שני ת"ח יושבים יחד בעיר ואינם נוחים זה לזה בהלכה, נאמר עליהם וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם. ר' פרנך אומר בשם ר' יוחנן, שהאוחז ס"ת ערום נקבר ערום, ואין לומר ערום ממש, אלא ערום מהמצוות, ולא מכל מצוות אלא ממצוה זו של גלילה, ור' ינאי בן ר' ינאי סבא אמר בשם ר' ינאי רבה שעדיף שתגלל המטפחת ולא יגלל הס"ת.

וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, מצוה שיקראוה כל אחד בזמנו, ומשה תיקן לישראל שישאלו וידרשו בעניניו של יום, הלכות פסח בפסח, ושל עצרת בעצרת, ושל חג בחג.

ת.ו.ש.ל.ב.ע.

דף ב מסכת מועד קטן

משנה מותר להשקות במועד ובשביעית שדה בית השלחין, בין ממעין שמתחיל לנבוע ובין ממעין ישן, אך לא משקים ממי

גשמים וממי קילון ולא עושים עוגיות לגפנים, ור"א בן עזריה אומר שאין לעשות אמת מים במועד ובשביעית, ולחכמים מותר לעשות לכתחילה בשביעית, ומותר לתקן מה שהתקלקל במועד, וכן מתקנים את קלקולי המים ברה"ר וחוטטים אותם ומותר לתקן דרכים ורחובות ומקוואות המים, וכן לעשות כל צרכי רבים, ומותר לציין הקברות ולצאת על כלאים. **גמרא** יש להקשות שאם מותר להשקות ממעין חדש ולא חששו שתפול הקרקע סביבו ק"ו שמותר להשקות מישן, ויש לומר שהמשנה כתבה את זה שלא נאמר שבמעין חדש אסור בהשקאת בית הבעל, אך מישן מותר אף של בית הבעל, קמ"ל שאפילו בישן מותר רק בבית השלחין, ובבית הבעל אסור לגמרי.

בית השלחין הוא לשון של צמא שכתוב **ואתה עיף ויגע**, והתרגום הוא משלהי ולא, ונקרא בית הבעל הוא מלשון שהוא מיושב, כמו שכתוב **כי יבעל בחור בתולה**, והתרגום הוא ארי כמו דמיתותב עלם עם בתולא יתיבון בגוייך בניך.

משנתנו סוכרת שמותר עבודה רק במקום הפסד אך לא להרווחה, ואף במקום הפסד אין לטרוח, ואמר רב הונא שזה כדעת ר"א בן יעקב שאומר שמותר למשוך מים מאילן לאילן אך לא ישקה את השדה כולה, ואמנם מצאנו שר"א בן יעקב סובר שאין לעשות הרווחה אך לא מצאנו בדבריו לאסור טירחה גם במקום הפסד, ואמר רב פפא שזה לדעת ר' יהודה, שר"מ אומר בברייתא שמותר להשקות ממעין חדש אפילו את שדה הבעל, ור' יהודה אומר שמשקים רק שדה בית השלחין שהתיבש, ור"א בן עזריה אסר בין חדש בין ישן שיבש, ור' יהודה מוסיף שלא יפנה אמת המים במועד וישקה לגינתו וחורבתו, ואין לומר לר' יהודה שיבש ממש כי אם כן לא מועיל לה כלל להשקותה, ואביי מבאר שחרב ממעין אחד ויצא לה מעין אחר, ור"א בן עזריה סובר שבין שיבש ובין שלא יבש לא משקים ממעין חדש, אך יש לדחות שר' יהודה חילק בין בית השלחין לבית הבעל רק במעין שיוצא בתחילה, שמא תפול הקרקע סביבו **עמוד ב** אך במעין ישן הוא יתיר גם בית הבעל, אך יש לומר שא"כ כמו מי נעמיד את משנתנו, אלא ודאי שלר' יהודה בין מעין חדש בין ישן מותר רק בית השלחין ולא בית הבעל ומה שכתוב מעין שיוצא **מתחילה**, הוא לחדש בדעת ר"מ שמותר להשקות בית הבעל גם ביצא מתחילה.

רבה אומר שהמנכש והמשקה מתרים בו בשבת משום מלאכת חורש, ולרב יוסף מתרים משום זורע, ורבה מבאר דבריו שכמו שדרך החורש הוא לרפות את הקרקע, א"כ גם ניכוש והשקאה הם מרפים את הקרקע, ורב יוסף מבאר שכמו שזורע הוא להצמיח פירות כך מנכש ומשקה הוא להצמיח, ואמר אביי לרבה שקשה גם לדעתו וגם לרב יוסף, שלכאורה מלאכות אלו הם גם כחרישה וגם כזריעה, ואין לומר שעל מלאכה עם שני שמות חייב רק בשם אחד, שהרי רב כהנא אומר שזומר וצריך לעצים חייב שתים משום נוטע ומשום קוצר, רב יוסף הקשה לדעת רבה שכתוב בברייתא שהמנכש והמחפה בכלאים לוקה, ולר"ע גם המקיים לוקה, ולרב יוסף מובן שניכוש הוא כזריעה ונאסר בכלאים, אך לרבה שהוא חרישה, לא מצאנו שנאסרה חרישה בכלאים, ורבה תירץ שחייב בגלל מקיים, אך לכאורה משמע בברייתא שרק ר"ע אסר מצד מקיים, ות"ק לא אסר מצד מקיים, ויש לומר שכל המשנה כר"ע והיא באה לומר מה הטעם שמנכש ומחפה בכלאים חייב כי ר"ע אסר גם מקיים, וטעמו של ר"ע שכתוב בפסוק **שדך לא תזרע כלאים** ולומדים מקיים, שיש לקרוא **כלאים שדך לא**, ויש להוכיח ממה ששנינו משקין בית השלחין במועד ובשביעית, ולכאורה דוקא במועד התיירו טירחה במקום הפסד, אך אין מותר השקאה בשביעית בין אם משקה הוא זורע בין אם הוא חורש הרי לא התיירו מלאכה בגלל הפסד, ואביי אומר שמדובר בשביעית בזמן הזה וכדעת רבי ששביעית בזמן הזה דרבנן שכתוב בפסוק **וזה דבר השמיטה שמוט**, והתורה דיברה בב' שמיטות של קרקע וכספים, ובזמן שיש שמיטת קרקע יש שמיטת כספים, וכשאין שמיטת קרקע אין שמיטת כספים, וא"כ לרבי יש זמן שאין שמיטת קרקע מן התורה, ורבה מבאר שהמשנה גם לרבנן ששביעית בזמן הזה מן התורה אך התורה אסרת בשביעית רק אבות ולא תולדות,

דף ג שכתוב **ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור**, ולכאורה זמירה כלולה בזריעה ובצירה כלולה בקצירה, והתורה כתבה את התולדות הללו לומר שרק על תולדות אלו חייב ולא על האחרות, אך קשה מברייתא שלמדה

מהפסוק **שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור** וכתוב זריעה וזימור, וניכוש עידור וכיסוח לומדים **משדך לא, כרמך לא**, שלא עושים כל מלאכה בשדה ובכרם, וכן אין מזרדין ואין מקרסמים ואין מפסגים באילן, וכן לא מזבלים ולא מפרקים, ולא מאבקין ולא מעשנים באילן, שכתוב **שדך לא, כרמך לא**, שלא עושים כל מלאכה בשדה ובכרם, אך אין לומר שלא יקשקש תחת זיתים ולא יעדור תחת גפנים ולא ימלא נקעים מים ולא יעשה עוגיות לגפנים, שכתוב **שדך לא תזרע** והזריעה היתה בכלל המלאכות ויצאה להקיש אליה שרק זריעה אסורה שהיא מלאכה בשדה ובכרם וכך כל דבר שהוא בשדה ובכרם, ומלאכות הללו אינם גם בשדה וגם בכרם, ויש לומר ששאר תולדות אסורות רק מדרבנן והפסוק הוא רק אסמכתא, אך לכאורה יש ברייתא שלומדים מהפסוק **והשביעית תשמטנה ונטשתה** תשמטנה מלקשקש ונטשתה מלסקל וא"כ קשקוש אסור, ורב עוקבא בר חמא אומר שיש ב' קשקושים, ומה שהוא להברות את האילן אסור, ומה שעושים לסתום את הבקעים באילן מותר.

נחלקו ר' יוחנן ור"א אם החורש בשביעית לוקה, ולכאורה נחלקו בדעת ר' אבין שאמר בשם ר' אילעא, שבמקום שנאמר כלל בעשה ופרט בלאו אין דנים אותו בכלל ופרט וכלל, ומי שסובר לוקה כי הוא לומד חרישה בכלל ופרט וכלל, ומי שסובר שאינו לוקה אינו לומד בכלל ופרט וכלל, ויש לומר שלכו"ע דורשים כלל ופרט וכלל, ומי שסובר שאינו לוקה למד שזמירה כלולה בזריעה והבצירה כלולה בקצירה, והתורה כתבה אותם לומר שרק על תולדות אלו חייב ושאר מלאכות פטור, אך בברייתא לעיל שנינו להדיא ששאר מלאכות נאסרו שכתוב **שדך לא כרמך לא**, ויש לומר שזה רק מדרבנן והפסוק הוא רק אסמכתא, **עמוד ב** רב דימי בא מא"י ואמר ששמע שאין לוקים על תוספת והביאו פסוק לפטור, ואינו יודע מהו תוספת ומהו הפסוק, ור"א אומר שהכוונה לחרישה שהיינו אומרים שילקה על חרישה ונלמד מכלל ופרט וכלל, והביאו פסוק לפטור שמדוע פירטה התורה כמה מלאכות, ור' יוחנן אומר שזה תוספת ימים לפני ר"ה, ואף שלומדים לאסור **מבחריש ובקציר תשבות** אך אין לוקים כמו שמפורש בהמשך, שהמשנה אומרת עד מתי חורשים שדה האילן בערב שביעית לב"ש כל זמן שיפה לפני ולב"ה עד העצרת וקרובים דברי ב"ש לב"ה, ועד מתי חורשים שדה הלבן בערב שביעית משתכלה הליחה וכל זמן שבני אדם חורשים לטעת מקשאות ומדלעות, ור"ש אומר א"כ נתת שיעור לכל אחד בידו, אלא חורשים בשדה הלבן עד פסח ובשדה אילן עד העצרת, ואמר ר"ש בן פזי בשם ריב"ל בשם בר קפרא שר"ג ובית דינו נמנו על הזמנים הללו וביטלו, ושאל ר' זירא את ר' אבהו, או ר"ל שאל את ר' יוחנן, איך ר"ג בא ומבטל תקנת ב"ש וב"ה הרי אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אם אינו גדול ממנו בחכמה ובמנין, ושחק ר' יוחנן כשעה אחת, ואמר לו אולי תיקנו מלכתחילה שיוכלו לבטל אם יצו, אך לכאורה זה הלכה למשה מסיני כמו שאמר ר' אמי בשם ר' יוחנן בשם ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן ש' נטיעות ערבה וניסוך המים הם הלכה למשה מסיני, ואמר ר' יצחק שבהלכה נאסר ל' יום קודם ר"ה, וב"ש וב"ה הוסיפו מפסח ועצרת, ודעת ר"ע שתוספת לומדים מהפסוק **בחריש ובקציר תשבות**, ולא מדובר בשביעית עצמה שהרי כבר נאמר **שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור**, אלא שנאסר גם חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית וקציר של שביעית שיוצא למוצאי שביעית.